

Hiphop Position Paper

Benut kansen van hiphop en urban culture voor talentontwikkeling en maatschappelijke vraagstukken

Stellingname

Het structureel opnemen van hiphop en urban culture in het gemeentelijk, provinciaal en landelijk cultuurbeleid, jongerenbeleid en onderwijsbeleid - ondersteund met de daarvoor benodigde financiële middelen – is noodzakelijk omdat hiphop en urban culture de meest relevante jeugdcultuur vormen op dit moment. Erkenning en waardering van deze leefstijl kan een positieve impact genereren bij een breed scala aan maatschappelijke vraagstukken.

Inhoud

Samenvatting	3
1 Cultuurbeleid: talentontwikkeling met hiphop en urban arts	4
3 Onderwijsbeleid: meer kansengelijkheid met hiphop en urban culture	7
4 Kansrijke benaderingen voor oplossingsgericht beleid	8
Conclusie	9

Samenvatting

Urban culture, en hiphopcultuur in het bijzonder, zijn sinds de jaren tachtig van de vorige eeuw niet meer weg te denken uit het Nederlandse cultuurlandschap. Denk hierbij aan hiphopmuziek, graffiti, diverse dansvormen zoals breakdance en popping, spoken word, rap, dj'ing en beatbox. Recentelijk worden sporten zoals skating, BMX, freerunning, 3x3 basketbal, ook vaak in één adem genoemd met urban culture. Al deze cultuuruitingen hebben een grote reikwijdte onder jongeren, maar óók onder veertigplussers die opgegroeid zijn met hiphop. Toch zien we dit nog onvoldoende terug in de culturele basisinfrastructuur. Ook worden de kansen die urban arts bieden voor andere beleidsterreinen – zoals bijvoorbeeld jongerenbeleid en onderwijs – onvoldoende benut.

In dit position paper pleit de Hiphop Kenniskring¹ daarom voor structurele verankering van hiphop en urban culture in gemeentelijk, provinciaal en landelijk beleid. Leden van de Hiphop Kenniskring constateren dat het idee van veel beleidsmakers dat het 'misschien wel goed is om iets met urban te doen'² op zich te waarderen valt, maar dat het vaak blijft hangen bij eenmalige incidenten en zonder dat het gebaseerd is op diepgaande kennis over de betekenis van hiphopcultuur. Erkenning en waardering van de cultuur kan op verschillende manieren:

- Investeer in bruggenbouwers – mensen uit de hiphopscene die samenwerking tussen gevestigde instellingen (gemeenten, fondsen, grotere culturele instellingen en welzijnsorganisaties) en meer grassroots organisaties kunnen stimuleren.
- Benader de jeugd op een positieve manier en ga uit van mogelijkheden in plaats van problemen. Door urban culture een plaats te geven in het jongerenbeleid draag je bij aan het vergroten van veerkracht van jongeren.
- Door onderwijs te baseren op hiphopwaarden en hiphop disciplines een plek te geven in het onderwijs creëer je binding van leerlingen, doe je een beroep op de competentie van leerlingen en geef je hen meer autonomie.
- Onderzoek op welke andere manieren urban culture waardevol is voor jouw plaats: er zijn voorbeelden van stadsmarketing, sport, sociale binding in wijken, ondernemerschap... Van belang is daarbij dat je geloofwaardig blijft door in te spelen op het DNA van jouw plaats én de mensen om wie het gaat te laten meebeslissen.

Dit alles levert kansen op voor het oplossen van maatschappelijke vraagstukken als kansenongelijkheid, polarisatie en positieve identiteitsontwikkeling.

Contact naar aanleiding van dit position paper, bijvoorbeeld om sleutelpersonen in jouw regio te spreken? Neem dan contact op met Claudia Marinelli (claudiamarinelli@lkca.nl).

1 De HipHop Kenniskring, gefaciliteerd door LKCA, is een netwerk bestaande uit professionals uit de hiphopscene en urban culture en onderzoekswereld werkzaam in heel Nederland. Zij komen een aantal keer per jaar bijeen om kennis te delen, ideeën te agenderen en elkaar te inspireren.

2 Zie ook de publicatie 'Iets met urban. Talentontwikkeling en urban culture in Gelderland' (Cultuur Oost, 2020)

1 Cultuurbeleid: talentontwikkeling met hiphop en urban arts

De grootte van hiphopcultuur en urban culture zien we niet terug in de verankering ervan in de culturele (basis)infrastructuur. De beleidsnota 'Uitgangspunten cultuurbeleid 2021-2024' van het ministerie OCW erkende dit: *"Vernieuwende genres strekken zich vaak uit over meerdere disciplines. Zo komen in de urban arts beeldende kunst (vanuit graffiti), dans (vanuit hiphop en streetdance), literatuur (vanuit spoken word), muziek, theater en sport (skating, BMX, free running) samen... Toch is dit deel van het kunstenlandschap nog nauwelijks terug te vinden in de basisinfrastructuur"*³.

Hiphop en urban arts of urban culture worden tegenwoordig als termen vaak door elkaar heen gebruikt. Hiphop vindt zijn oorsprong in de jaren 70 in de Bronx in New York, als creatieve uitlaatklep en protest tegen onrecht. Naast rap(muziek), beschouwt men graffiti, beatboxen, 'turntablism' en breakdance tot de kern van hiphopcultuur.⁴ Het fungeert ook als mogelijkheid om sociale stijging te creëren: door 'van niets iets te maken' rebelleert de jeugd tegen de status quo en benadrukt haar eigen identiteit. Aanvankelijk werd de term 'urban' vooral gebruikt in de muziekindustrie om hiphop-, R&B- en soulmuziek te vatten onder één noemer: urban. Vervolgens werd 'urban culture' een tijdlang als paraplueterm voor de zwarte, Caribische en Afrikaanse cultuur gebruikt. Door de jaren heen kreeg de term 'urban' een steeds bredere lading en ontstonden er uitsplitsingen naar urban sports, urban arts en urban culture⁵. Recentelijk wordt de term urban arts nog verder opgerekt en worden de cultuur-uitingen geïnspireerd en beïnvloed door grootstedelijke en multiculturele dynamieken ook tot urban arts gerekend. Dit reikt van theater (bijvoorbeeld voorstellingen geïnspireerd op hoe het koloniaal verleden doorwerkt in het heden) tot dans (bijvoorbeeld kizomba en Indiase dans), van beeldende kunst (bijvoorbeeld tattoo-art) tot film.

Dat de hiphopcultuur groot is in Nederland staat vast. Kijk maar naar de meest gestreamde artiesten. Alle grote festivals programmeren hiphop, vaak van Nederlandse bodem. Veel van de hedendaagse popmuziek is doorspekt van hiphop invloeden. In Nederland vinden grote hiphopfestivals als Woo Hah! en Urban Matterz plaats. Ook het grootste breakdance event ter wereld, The Notorious International Breakdance Event (IBE) vindt jaarlijks plaats in Heerlen. Deze populariteit van hiphopdans en -muziek zien we ook terug in actieve kunstbeoefening. Bijna elke dansschool biedt lessen streetdance of breakdance aan. En jongerencentra hebben vrijwel altijd wel workshops raps schrijven of beats maken op het repertoire staan. Door de opkomst van social media is de drempel om zelf actief hiphop te 'maken' en delen nog eens verlaagd. Hiphop is zowel heel lokaal (je wijk vertegenwoordigen) als heel internationaal.

Er is meer aandacht voor urban culture gekomen in beleid: verschillende grassroots hiphop en urban culture organisaties hebben meerjarige financiering gekregen en initiatieven worden ondersteund met stimuleringsubsidies. Bijvoorbeeld in Heerlen en Eindhoven waar urban culture is verankerd in het cultuurbeleid van de gemeenten en waar men urban culture

3 <https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/beleidsnota-s/2019/06/11/uitgangspunten-cultuurbeleid-2021-2024/Uitgangspunten+Nieuw+Cultuurstelsel+.pdf>

4 Een beknopt overzicht van de ontwikkelingen in Nederland vind je hier: [Hiphop in Nederland: wat jij als cultuurprofessional moet weten - LKCA](#)

5 [Urban Culture geeft kleur aan de leefomgeving - MMNieuws](#)

beschouwt als cruciaal in de kwaliteitsbeleving van de stad. Maar het kan beter. Beter, omdat professionals die al jaren actief zijn in de hiphopscene constateren dat sommige grote instellingen handig inspelen op de recente belangstelling voor urban arts, terwijl kleine organisaties die gebouwd zijn op de fundamenten van hiphopcultuur naast het net vissen. Dat creëert, onbedoeld, een gat tussen subsidieverstrekkers en -aanvragers, tussen beleidsmakers en bewoners. Hoe kan dat gat ontstaan? Bij overheden en fondsen is nog onvoldoende vakkundige en genuanceerde kennis in huis - uitzonderingen daargelaten - die bijdragen aan een beter begrip van de hiphopcultuur en urban arts in Nederland.

De Hiphop Kenniskring constateert dat er veel miscommunicatie is tussen de hiphopscene en bijvoorbeeld gemeenten. Er zijn bruggenbouwers nodig. Deze bruggenbouwers moeten uit de scene komen en een plek aan tafel krijgen bij beleidsmakers. Initiatieven die op verschillende plekken in het land zijn genomen met bruggenbouwers uit de scene (matchmakers van de fondsen, Dukebox in Den Bosch, Gelderland Renaissance) sorteren al positieve effecten, maar structurele vertegenwoordiging blijft achter.

2 Jongerenbeleid: veerkracht vergroten met hiphop en urban culture

Jongerenbeleid gaat in Nederland over het algemeen uit van een zorgvraag of kiest de probleem-benadering van 'veiligheid op straat'. In andere landen (zoals in België, Engeland en IJsland) is cultuur al veel meer onderdeel van het jongerenbeleid. Deze preventieve benadering is goedkoper en kansrijk. Daarom pleiten wij voor een positief jeugdbeleid (naar analogie van positieve gezondheid⁶ en positieve psychologie⁷) waarin urban arts en sports een structurele plaats krijgen.

Anno 2021 is er sprake van grote maatschappelijke polarisatie. Nederland lijkt verdeelder dan ooit. Polarisatie zorgt ervoor dat men zich terugtrekt in de eigen bubbel en minder geneigd is tot contact te hebben met anderen; zij die anders denken, anders eruitzien, anders praten, etc. Het Kennisplatform Integratie en Samenleving legt uit dat de gevolgen van polarisatie ook juist op jongeren een grote negatieve impact kunnen hebben. Juist zij die zich in een precare fase van hun persoonlijke identiteitsontwikkeling bevinden, focussen enorm op hun eigen sociale omgeving. Maar als deze sociale omgeving niet veilig genoeg voelt om zichzelf in te zijn, dan trekken ze zich terug en verzamelen ze *like-minded people* om zich heen. De rest van de wereld wordt buitengesloten.⁸ Een trend die verstrekende gevolgen kan hebben voor de persoonlijke en psychologische ontwikkeling van de jongeren in kwestie.

Het corona-jaar van 2020 legde bovendien pijnlijk bloot wat al een tijdje onder de oppervlakte aan het sluimeren was: het ontbeert een grote groep jongeren aan mentale veerkracht. Eenzaamheid, somberheid en angst is voor een grote groep jongeren dagelijkse realiteit. Er is een grote behoefte aan ondersteuning van jongeren met mentale en psychische problemen. Onderzoek van o.a. *Lector Opvoeden voor de Toekomst*, Maïke Kooijmans, laat zien dat kunst en cultuur een positieve invloed hebben op de emotiehuishouding van jongeren en hun aspiraties voor de toekomst. Het beoefenen geeft plezier en is niet prestatiegericht. Daarom draagt cultuur bij aan het zelfvertrouwen van jongeren en een beter zelfbeeld; elementen van veerkracht. Van belang is daarbij dat aangesloten wordt bij de interesses van jongeren.⁹ En dan komen urban culture, en hiphop, weer om de hoek kijken.

We zien zowel bij culturele instellingen (waaronder Hiphophuizen) als bij welzijnsorganisaties (jongerenwerk) initiatieven om deze positieve benadering vorm te geven met urban culture als basis. Vaak ook in een breder samenwerkingsverband, zoals bijvoorbeeld jongerenwerk R-Newt uit Tilburg doet in het grotere verband van ForwArt

6 [Wat is het? - Institute for Positive Health \(iph.nl\)](https://www.iph.nl/)

7 [Positieve psychologie in Nederland | Tijdschrift Positieve Psychologie](#)

8 Zie ook het rapport '[Polarisatie onder jongeren in niet-stedelijke gebieden](#)' van KIS, p.6.

9 [Terugblik lectorale rede dr. Maïke Kooijmans 'Opgroeien en opvoeden in vloeibare tijden' \(fontys.nl\)](#)

3 Onderwijsbeleid: meer kansengelijkheid met hiphop en urban culture

Kansenongelijkheid is een urgent maatschappelijk vraagstuk dat het Nederlandse onderwijssysteem nog niet heeft kunnen oplossen. In het kader van deze kwestie zou inzetten van hiphop in het leslokaal, waarin hiphop op diverse niveaus en manieren als ‘gelijkmaker’¹⁰ kan werken, een optie kunnen zijn. Het zorgt voor verbinding met én erkenning van leerlingen.

Hiphop is momenteel het populairste genre onder jongeren. Door er in het klaslokaal aandacht aan te besteden, erken je de waarde die hiphop heeft voor veel leerlingen (niet allemaal natuurlijk, maar ook de leerlingen die er minder mee hebben groeien op in een samenleving waarin hiphop een prominente plaats heeft). Daarmee creëer je binding (ik voel me erkend als leerling die van hiphop houdt), competentie (ik weet als leerling dingen over hiphop) en autonomie (ik krijg als leerling de ruimte om mijn kennis over hiphop in het klaslokaal te uiten). De concepten van autonomie, binding en competentie worden in de zelfdeterminatietheorie beschouwd als *dé* toegangspoort tot het aanzetten van intrinsieke motivatie.¹¹ En laat het daar nou net aan schorten bij veel leerlingen.

Een heel inhoudelijke methode om leerlingen te triggeren is bijvoorbeeld door letterlijk een brug te slaan tussen rap-lyrics en literatuur, zoals hiphoponderzoekster [Aafje de Roest](#) doet. De Roest legt uit hoe je hiermee zowel binding (je erkent een geliefd genre onder leerlingen), autonomie (je laat leerlingen zelf bepalen welke rap lyrics de moeite waard zijn om te vergelijken met poëzie of literatuur) en competentie (je creëert ruimte voor ontplooiën van taalinzichten en creativiteit) kunt stimuleren.

Ook [Maarten van Hinte](#) ‘gebruikt’ hiphop als brug: *“Ik geef les in cultuurtheorie op de Hogeschool van de Kunsten in Amsterdam. Ik gebruik hiphop daar ook als ingang. Hiphop trekt sociale dingen gelijk. Ongeacht waar jongeren vandaag komen, ze zijn allemaal opgegroeid met hiphop. Hiphop werkt als sociologische kracht. Voorbeeld: MBO studenten vielen veel uit, omdat ze zich onzeker voelden over theorieonderwijs en zich niet thuis voelden op HBO onderwijs. Door te beginnen met Kanye West is er veiligheid en vertrouwen. Dan kan ik link leggen naar andere culturele uitingsvormen. In feite level ik het gesprek.”*

De hiphopcultuur kan dus helpen bij het hervormen van het onderwijs. De hiphopleefstijl ligt veel meer in het zoeken van verbinding (peace, love and having fun & each one teach one) dan in het zoeken van verschillen. De pijlers van hiphop zijn enorm waardevol bij het ontdekken en ontwikkelen van (verborgen) talent, maar ook bij het nadenken over maatschappelijke kwesties (de activistische basis). Deze kwaliteiten alleen al vormen een invalshoek voor het benaderen en motiveren van jongeren. Het onderzoek van Simon Mamahit over [Hiphop Based Education](#) laat zien dat hiphop in het klaslokaal geëngageerde leerlingen oplevert omdat hiphop kritisch denken, emancipatie en identiteits-ontwikkeling stimuleert.

10 De grote gelijkmaker is een term die gebruikt wordt voor het onderliggend gedachtegoed van ons moderne onderwijssysteem, namelijk gelijke kansen voor iedereen. Echter, inmiddels blijkt dat het onderwijssysteem al lang niet meer de grote gelijkmaker is, zie o.a. op de [website van de Correspondent](#).

11 Zie [VO-Rapportage-Afstandsonderwijs.pdf \(point013.nl\)](#) (p.8-9)

4 Kansrijke benaderingen voor oplossingsgericht beleid

Er zijn manieren waarop hiphop en urban culture een plek kunnen krijgen in het cultuur-, jongeren- of onderwijsbeleid. Ter inspiratie voorbeelden uit Heerlen, Eindhoven en Rotterdam.

De gemeente Rotterdam spreekt de ambitie uit om met partijen en instellingen die zich bezighouden met urban sports, als onderdeel van urban culture, een structurele duurzame relatie aan te gaan, met oog voor de vrijheid van geest die deze scene zo kenmerkt.¹² Dit vertaalt zich onder andere in de steun voor de jaarlijkse [Rotterdam Street Culture Week](#), met het accent op urban sports en street art in de wijken van Rotterdam Zuid. Ook het House of Urban Arts wordt als plaats voor talentontwikkeling ondersteund. Het [HiphopHuis](#) in Rotterdam is een organisatie die na jaren pionieren nu deel uitmaakt van de Rotterdamse basisinfrastructuur en zich inzet voor “creativiteit en ontwikkeling volgens de universele waarden van de hiphopcultuur”.¹³ Het HiphopHuis biedt letterlijk onderdak aan hiphopcultuur in de volledige breedte. Er kunnen danslessen gevolgd worden, maar het HipHopHuis zet zich ook in voor talentontwikkeling van jongeren actief in de hiphop culture, voor kennisdeling, en het organiseert workshops, events en masterclasses. En dit alles “vanuit de waarden van hiphop: gelijkheid, eigenaarschap, creativiteit en innovatie”. Door te investeren in urban culture behoudt een stad de relatie met de jongste inwoners, die de toekomst van de stad vormen. Jongeren zullen zich beter ontwikkelen wanneer zij zich thuis voelen in de plaats waar zij wonen en daardoor verantwoordelijkheid willen dragen voor die plaats.

In Heerlen heeft men een ambitieus en veelomvattend plan van aanpak gemaakt om Urban Culture in de volledige breedte van het woord te positioneren en te vermarkten onder de pijlers Urban Living, Urban Heritage, Urban Culture en Urban Experience. Heerlen, een van de bekendste street art steden van Nederland, tilt daarmee het inzetten van urban culture in gemeentelijk beleid naar een hoger niveau. Heerlen is al jaren lang gastheer van [IBE](#) maar wilde middels [deze visie](#) een stap verder gaan en urban culture als inspiratiebron gebruik op allerlei gebieden, variërend van erfgoedbeleid tot jongerenbeleid, van stadsontwikkeling tot sociaal beleid.

Eindhoven manifesteert zich uitdrukkelijk als *urban* stad. Stichting Emoves is opgenomen in de basisinfrastructuur van de gemeente Eindhoven, met financiering van gemeente, provincie en Rijk tot en met 2024. [Emoves](#) is een cultureel platform, een collectief van een aantal organisaties die urban culture in Eindhoven willen bevorderen. Emoves zet zich in op een aantal pijlers, zoals educatie en talentontwikkeling, het realiseren van locaties (dus huisvesting) waarin urban culture een thuis kan krijgen, en programmering (het organiseren van events, festivals en programma's door het jaar heen). Dit erkennen van de waarde van urban culture blijkt een goede voedingsbodem voor nog meer onafhankelijke urban initiatieven. Ook krijgt de collectieve brede benadering navolging in andere Brabantse steden als Tilburg en Den Bosch.

Ook het jongerenwerk in Eindhoven omarmt 'urban'. Welzijnsorganisatie Lumens kiest met

12 Zie: p. 24 van [Beleidsnota urban sports 2018-2021 'van de straat'](#). [Van lifestyle naar sport](#)

13 Website [HipHopHuis](#)

[Dynamo Jeugdwerk](#) al jaren voor het aansluiten bij jongeren met de beproefde methodiek 'inspireren, leren, werken.' Dynamo creëert inspiratiemomenten om jongeren binnen te halen. Doordat jongeren zich bij zo'n contactmoment geraakt, gezien en gehoord voelen, ontstaat bij hen een intrinsieke motivatie om 'daar iets mee te doen'; een urgentie tot ontwikkeling. Dat is het moment waarop Dynamo instapt en hen aan de hand neemt. Vervolgens kunnen geïnspireerde jongeren binnen Dynamo 'spelenderwijs werken' aan allerlei skills, van het leren van organisatorische vaardigheden tot PR en marketingkennis opdoen. Juist dat aanboren van intrinsieke motivatie blijkt een cruciale factor in het traject naar een succesvolle carrière.

Conclusie

De voorbeelden in dit position paper laten zien dat hiphop en urban culture als inspiratie en springplank kunnen dienen voor niet alleen cultuur-, jongeren- of onderwijsbeleid, maar dat het makkelijk organisch verder kan doorvloeien naar allerlei andere domeinen. Weg met de hokjesgeest dus!

Meerdere organisaties zetten urban culture en hiphop al (lang!) in als een aanvliegroute voor talentontwikkeling en het aangaan van maatschappelijke uitdagingen. Ze grijpen in op specifieke kenmerken of onderdelen van hiphop en urban culture om te werken met jongeren. Maar het is geen trucje of quick fix. Deze benadering werkt alleen als je dit geloofwaardig en authentiek doet, met respect en kennis van de geschiedenis en betekenis van de hiphopscene en urban culture. Maar heb je die kennis of affiniteit (nog) niet, schroom dan niet om hulp in te schakelen. De HipHop Kenniskring bestaat uit professionals uit de urban culture en hiphopscene uit heel Nederland en ze staan klaar om te informeren, inspireren en verbinden.

Wil je contact met (één van de deelnemers aan) de Hiphop Kenniskring?

Mail naar: claudiamarinelli@lkca.nl.